

Sote- ja maakuntauudistus

HE:n päälinjat kulttuurin ja taiteen näkökulmasta

5.10.2016

ArtsEqual Oppimisjamit 4.10.2016

Erityisasiantuntija Sari Koskinen / STM

Tässä esityksessä

- Lausunnoille lakipaketti
- Terveyden edistämisestä
- Valinnanvapaudesta
- Taide/kulttuuri
maakunnassa
- Toimeenpanon tuki
- Aikataulu

Miksi ja mitä tavoitellaan?

Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen

Toimivammat palvelut

Hallinnon sujuvoittaminen

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus, perusoikeudet

Toimintatapojen muutos

Kansalaisten suorat vaikutusmahdollisuudet

Kustannusten kasvun hillintä (3 mrd.)

Kustannustehokkuus

Taloudellisen kasvun edistäminen

Tulevaisuuden suomalainen sote- ja maakuntamalli: Hyvinvoivat ihmiset, sujuvat palvelut ja kestävä talous

Mahdollistajina
tieto ja digitalisaatio sekä osaava henkilöstö

**Julkiset, yksityiset ja
kolmannen sektorin tuottajat**

Uusi maakunta
Järjestämisvastuu
Rahoitusvastuu
Vastuu palveluintegraatiosta
ja toimivista palveluketjuista

Kansalainen
toimiva demokratia ja
vaikuttamismahdollisuudet

Maakuntademokratia:
valtuusto ja
vaikuttaminen

Monialainen
maakunta selkeällä
tehtäväjaolla
Kunta paikallisena
elinvoimayhteisönä

Talouden kasvu
Uudistuminen

Uudistumista tukevat
ja edellyttävät
menettelyt
- yrittäjyys

Hyvinvoinnin ja
terveyden
edistäminen kaikissa
toimissa

Hyvinvoinnin
ja terveyden
edistäminen
kunnissa
ja
maakunnissa

Tiedon hyödyntäminen -
tietointegraatio

Henkilöstösiirrot
liikkeenluovutuksella,
palvelussuhde kuntasektorin
mukaan
Siirtymäaika yhtiöittämisessä

Veronmaksaja
Kustannus-
tehokkuus,
Vaikuttavuus

Maakuntien
rahoituslaki
tarvekriteerit
ja kustannusten
hillintä

Tehokas
järjestäminen
ja tuotanto
johtaminen

Käyttäjän
mahdollisuus valita
- mahdollisuus
vaikuttaa

Aito
monituottaja-
malli sotessa
- julkinen, yksityinen ja
kolmannen sektorin
tuotanto yhtenäisin
periaattein

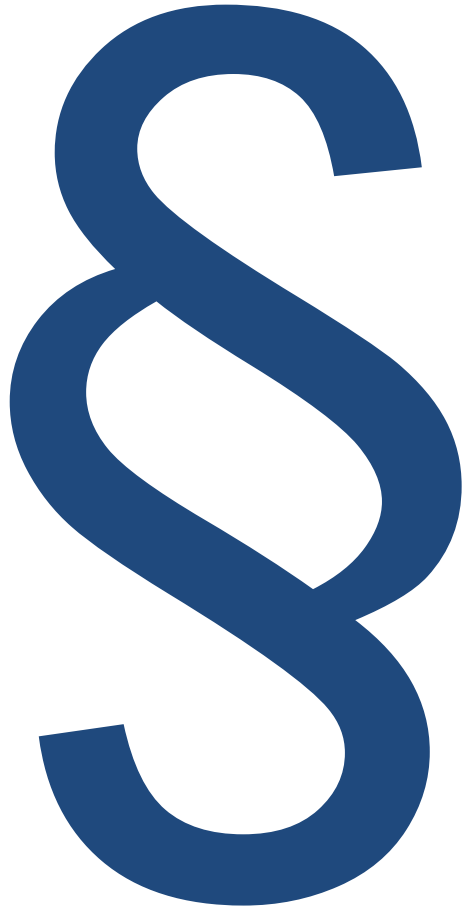
Valinnanvapauslain
säännön
valmistelua
koskeva linjaus

Asiakkaan
itseään määräämisoikeuden
ja vastuun
vahvistaminen

Sote-järjestämisuudistuksen ja maakuntauudistuksen lainsäädäntö antaa mahdollisuudet

- Sote-järjestämisvastuu kunnilta ja kuntayhtymiltä 18 maakunnalle
- Monialainen maakunta, jossa vaaleilla valittu maakuntavaltuusto ja käyttäjien osallistuminen
- Sote-järjestämislaki, maakuntalaki, voimaanpanolaki, maakuntien rahoituslaki, valtiosuuslainsäädäntö + 22 muuta lakia

Uudistuksen keskeiset lait

- Maakuntalaki
- Sote -järjestämislaki
- Voimaanpanolaki
- Sote-tuottajalaki
- Verolait
- Maakuntien rahoituslaki
- Maakuntajakolaki
- Uusi kunnan peruspalveluiden valtiosuuslaki
- Henkilöstöä ja virka- & työehtosopimuksia sekä eläkejärjestelmää koskevat lait

Työ- ja
elinkeino-
palvelut

Sosiaali-
ja terveyden-
huolto

Ympäristö-
terveyden-
huolto

Pelastus-
toimi

Maakunnan keskeiset tehtävät

Alue-
kehittäminen

Liikenne-
järjestelmä-
suunnittelu

Maaseudun
kehittäminen
ja lomitus-
palvelut

Verotulojen siirto kunnilta

Kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannus on **17,7 mrd€**

Kunnallisveroprosentteja alennetaan **12,3** prosenttiyksiköllä vuonna 2019 **11,3 mrd€**

Kuntien osuutta yhteisöverosta vähennetään **0,5 mrd€**

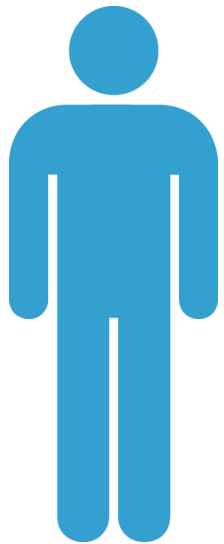
Valtionosuuksista siirretään **5,9 mrd€**

Maakuntien tehtävien rahoitus

- Vuosina 2020–2021 kunta voi nostaa tuloveroprosenttia korkeintaan keskimäärin **0,5** prosenttiyksikköä vuodessa
- Rajasta voidaan poiketa poikkeustilanteissa

Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio

Ihminen saa kokonaishuomion ja sujuvan palvelukokonaisuuden oikea-aikaisesti

- Tuottajat noudattavat maakunnan määrittelemiä palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja yhtenäisten perusteiden mukaisesti
- Tuottajat velvoitettu yhteistyöhön

- Paljon palveluita käyttäville palveluohjausta ja laaja-alainen asiakassuunnitelma

- Potilas- ja asiakastieto liikkuu ja on käytettävissä

- Rahoituksen integraatio: kaikki rahoitus maakunnan kautta: ei enää siirretä kustannusvastuuta muille

- Järjestämisen integraatio: maakunta vastaa ja ohjauksella varmistaa, että palvelut yhteensovitettuja kokonaisuuksia

Valmistelutilanne

- Hallituksen esitysluonnos lausunnoilla
 - <http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>
 - päättyy 9.11.2016
 - lausuntoaikana esityksen viimeistelyä ja sisällöllistä tarkistamista
- Hallituksen esitys eduskunnalle loppuvuodesta
- Sote-tuottajalaki on myös lausunnoilla

Terveyden edistämisestä

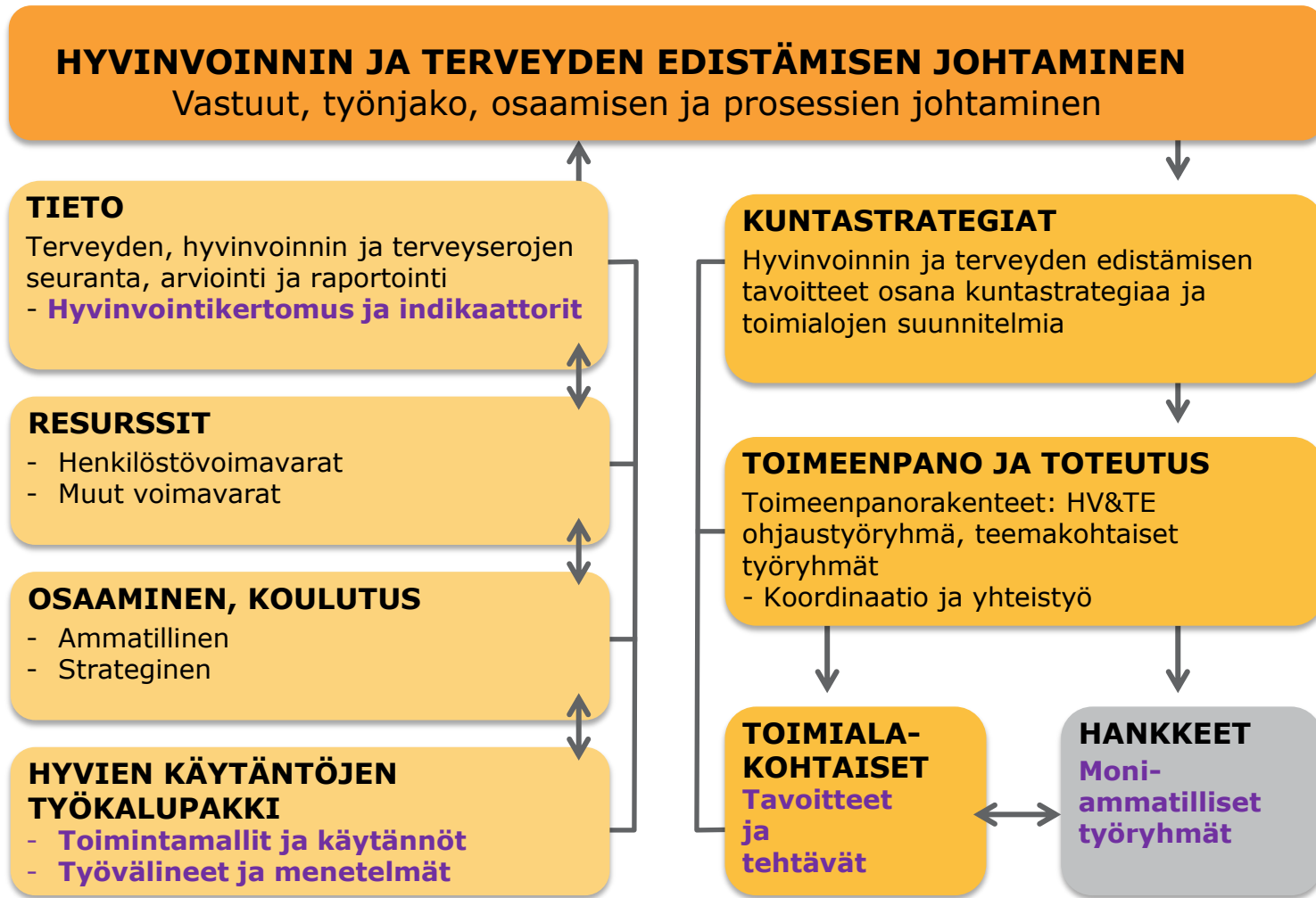

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Toimintaa, jolla **tuetaan ihmisten mahdollisuuksia** hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen
- Mahdollisuuksia luodaan **pitämällä huolta olosuhteista**, jotka tukevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä
- Ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia palveluja ovat esim. varhaiskasvatus ja koulutus, liikunta-, ruoka- ja **kulttuuripalvelut**, kaavoitus, liikennejärjestelyt
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteuttavat kuntien lisäksi monet tahot, mm.
 - järjestöt, seurakunnat ja yritykset
 - seudulliset sote-palvelutuottajat
 - työ- ja elinkeinopalvelut, AVIt, ELY-keskukset ja maakuntaliitot

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN RAKENTEET JA TOIMEENPANO KUNNISSA järjestämislaki 7 §

Maakuntien tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä - Järjestämislaki

- **8 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnassa**
 - Päätösten vaikutusten ennakoarviointi eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen
 - **Tavoitteiden sekä toimenpiteiden ja vastuutahojen määrittely**
 - **Alueellisen hyvinvointikertomuksen valmistelu yhteistyössä alueen kuntien kanssa**
 - Yhteistyö ja alueen kuntien asiantuntijatuki
- **Ehkäisevät sosiaali- ja terveyspalvelut**
 - Terveystoimintolain 2. luvun mukaiset ehkäisevät palvelut, mm. neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, terveysneuvonta ja -tarkastukset, työterveyshuolto
 - **Ikääntyvien toimintakyvyn edistäminen** ja tapaturmien ehkäisy
 - Sosiaalihuoltolain mukainen ehkäisevä ja edistävä toiminta
- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen korjaavissa sote-palveluissa**
 - Osana laadukasta hoitoa, esim. terveyttä edistävän liikunnan palveluketju, savuton leikkaus, lasten tukeminen aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa, jne.
 - Sosiaalihuolto edistää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen hyvinvointia, sosiaalista turvallisuutta ja osallisuutta

Maakuntien tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä - Maakuntalaki (6 §)

2) sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille ja ehkäisevät palvelut;

- Kuntien hyvinvointikertomustyön ja ennakkoarvioinnin tuki
- **Alueellinen koulutus, kehittämis- ja tutkimushankkeiden koordinaatio** sekä **valtakunnallisten ohjelmien toimeenpano**
- Ehkäisevät sosiaali- ja terveyspalvelut

3) alueellinen alkoholihallinto;

5) terveydensuojelu, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (ympäristöterveydenhuolto);

9) ...työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen;

24) alueelliset romaniasiain neuvottelukuntia ja romaniasioita koskevat tehtävät;

Kuntien ja maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannusteet

- **Maakuntien** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin
 - Maakuntien rahoituslaki 11 §
 - Määräytymisperusteena: **kansansairauksien ehkäisy, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistäminen ja tapaturmien vähentäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy, sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistäminen.**
 - **Maakunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin**
 - Sovelletaan ensi kerran vuonna 2022
 - Maakuntien valtion rahoituksesta noin 1% (n. 170 milj.€)
 - Osana yleiskatteellista rahoitusta
- **Kuntien** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa
 - Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 14 §
 - Määräytymisperusteena: peruskoulutus, liikunta ja kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen
 - Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
 - Lisäosan suuruus noin 57 milj.€
 - Osana yleiskatteellista rahoitusta
 - Lisäosasta puolet rahoitetaan vähentämällä vastaava määrä maakuntien rahoituksesta

Toimeenpanovaihe

- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja tehtävät osaksi maakuntien johtamista ja toimintaa**
- **Kuntien ja maakuntien yhteistyörakenteiden ja -toimintamallien kehittäminen ja käyttöönotto**
- **Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö**
- **Maakuntien hyte-kertoimen jatkovalmistelu ja tietopohjan vahvistaminen**

- Viestintä ja vuorovaikutus
 - Yhteinen Hyte seminaari maakuntien valmistelijoille (2016)
 - Hyte aluetilaisuudet alkuvuosi 2017
 - THL tukee kehittämistyötä ja toimeenpanoa

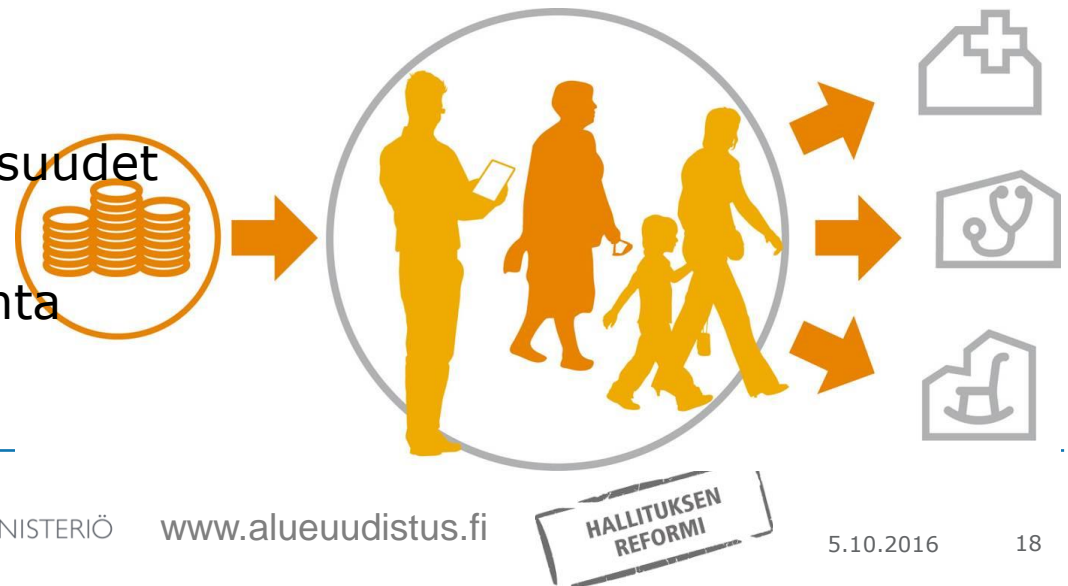

Valinnanvapaudesta

Asiakkaan valinnanvapaus - hallitus evästi jatkovalmistelua 29.6.2016

- Valinnanvapaus on pääsääntö perustasolla ja soveltuvin osin käytössä erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa.
- Asiakas voi valita julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tuottajan.
- Suomalaisen valinnanvapausmallin lähtökohdaksi halutaan ihmisten erilaiset palvelutarpeet. Valinnanvapausmalliin harkitaan otettavaksi neljä erilaista valinnanvapauden keinoa: sote-keskus, omatiimi, palveluseteli ja henkilökohtainen budjetti
- Erikokoisten yritysten mahdollisuudet tarjota palveluja turvataan. Maakuntien erilainen palvelutarjonta otetaan huomioon.

Oikeus palveluntuottajan valitsemiseen

- Maakunnan on järjestettävä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siten, että asiakkaalla on mahdollisuus valita palvelun tuottaja siten kuin siitä erikseen säädetään (Sote-järjestämislakiluonnos 12§)
- Maakunta tekee sopimuksen valinnanvapauden piirissä olevia palveluja tuottavan sosiaali- ja terveydenhuollon yksikköä ylläpitävän yrityksen ja yhteisön kanssa tuotettavista palveluista ja niistä suoritettavien korvausten perusteista (Sote-järjestämislakiluonnos 24§)
- Tuottajat kilpailevat laadulla, eivät hinnalla

Maakunnan palvelulaitos ja yhtiö

Maakunta voi tuottaa palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai ostopalveluina.

Palvelun tuottajana voi toimia maakunnan palvelulaitos, osakeyhtiö, yhteisö, yhdistys, osuuskunta, säätiö ja itsenäinen ammattiharjoittaja.

Maakunnan palvelulaitos

- vastaa maakunnan omasta palvelujen tuotannosta (ei markkinoilla)
- viranhaltijat voivat tehdä viranomaispäätöksiä ja käyttää julkista valtaa.
- tuottaa asukkaille sote-palvelut myös silloin, jos niitä ei ole muuten saatavilla.
- voi tuottaa myös muita maakunnan tehtäviin liittyviä palveluja.

Maakunnan yhtiö

Maakunnalla on palvelujen yhtiöittämisvelvollisuus silloin, kun maakunta hoitaa sote-tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai palvelut ovat asiakkaan valinnanvapauden piirissä.

Palvelujen tuottaminen

Maakunnan **palvelustrategiassa** on otettava huomioon, miten sovitetaan yhteen valinnanvapauden piirissä olevat palvelut ja muut sosiaali- ja terveyspalvelut.

Myös palvelun tuottajan on varmistettava, että palvelukokonaisuudet toteutuvat ja palveluketjut toimivat sovitusti.

Maakunnan palvelustrategiassa on määriteltävä, mikä osa hankinnoista kilpailutetaan innovatiivisuutta ja kustannusvaikuttavuutta parantavien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.

Uusi laki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta: oikeus tuottaa maakunnan järjestämisvastuulla olevia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja.

Lailla halutaan varmistaa asiakkaan ja potilaan turvallisuus sekä laadultaan hyvät palvelut. Lisäksi halutaan vähentää yrittäjien hallinnollista taakkaa.

Hyvän hallinnon periaatteet turvataan

Yleishallinto-oikeudellisia säännöksiä noudatetaan kaikissa laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvissa sote-palveluiden tuottajissa

- Hallintolaki
- Virkavastuu
- Julkisuuslaki

Taide ja kulttuuri maakunnassa

Kärkihankkeet

- Toiminnallisessa kehittämisessä ja uusien toimintamallien käyttöönotossa tukea maakunnalliseen sote-valmisteluun tukea antavat hallituksen kärkihankkeet. Kärkihankkeet ja niiden voimavarat (muutosagentit ja valtionavustushankkeet) ovat olennainen osa sote-uudistusta.
- Esim. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta:

=> 2. Laajennetaan prosenttitaiteen periaatetta yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa

Aluekehittämismviranomaisen

- Maakunta on jatkossa maakuntaliiton sijasta laissa tarkoitettu yleinen aluekehitysviranomainen ja hoitaa siten alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa aluekehitysviranomaiselle ja maakunnan liitolle säädetyt sekä ELY-keskuksille säädetyt aluekehittämisen tehtävät. Pääosa nykyisistä ELY-keskusten ja TE-toimistojen järjestämismvastuulle kuuluvista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista siirretään maakuntien järjestämismvastuulle.

Aluekehittämismviranomaisen tehtävät

- Alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, **kulttuurin edistäminen**, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen.
- Kulttuurin edistämisellä tarkoitetaan aineettoman tuotannon, luovan talouden ja kulttuurimatkailun edistämistä maakunnassa. Aineettomalla tuotannolla ja luovalla taloudella edistetään maakunnassa aineettoman tuotannon syntyä ja kasvua, luovan työn tekemisen edellytyksiä sekä tuotannon ja jakelun muotojen monipuolistumista. Kulttuurimatkailulla edesautetaan kulttuurimatkailun katto-ohjelman (Culture Finland) alueellista toteuttamista ja kulttuurin matkailullista tuotteistamista.

Kulttuuriympäristön hoito

- Kulttuuriympäristön hoito sisältää maakunnan **kulttuuriympäristöarvojen** tunnistamisen, hoidon ja hyödyntämisen edistämistä
- Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ihmisen muovaamaa ympäristöä, kuten kulttuurimaisemia, rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja muinaisjäännöksiä. Maakunnan tehtävänä olisi muun muassa lisätä tietoa ja tietoisuutta kulttuuriympäristöistä, edistää niiden kestäväää hoitoa ja käyttöä, edistää alan toimijoiden yhteistyötä maakunnassa sekä seurata kulttuuriympäristöjen tilaa ja kehitystä. **Tehtäväala kytkeytyy mm.** alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen sekä elinkeinoelämän, **kulttuurin, hyvinvoinnin ja maakunnallisen identiteetin edistämiseen.** Maakunnallisissa strategioissa on jo tällä hetkellä kulttuuriympäristö huomioitu voimavarana ja vetovoimatekijänä. Maakunnille siirtyy myös kulttuuriympäristön hoidon rahoitustehtäviä.

Maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin sekä hyvinvoinnin ja liikunnan edistäminen

- maakunnallisen identiteetin edistäminen alueella yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Muita toimijoita ovat esimerkiksi yhdistykset, kansalaisjärjestöt, yritykset ja yhteisöt sekä muut alueella toimivat viranomaiset.
- kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen osana maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamista

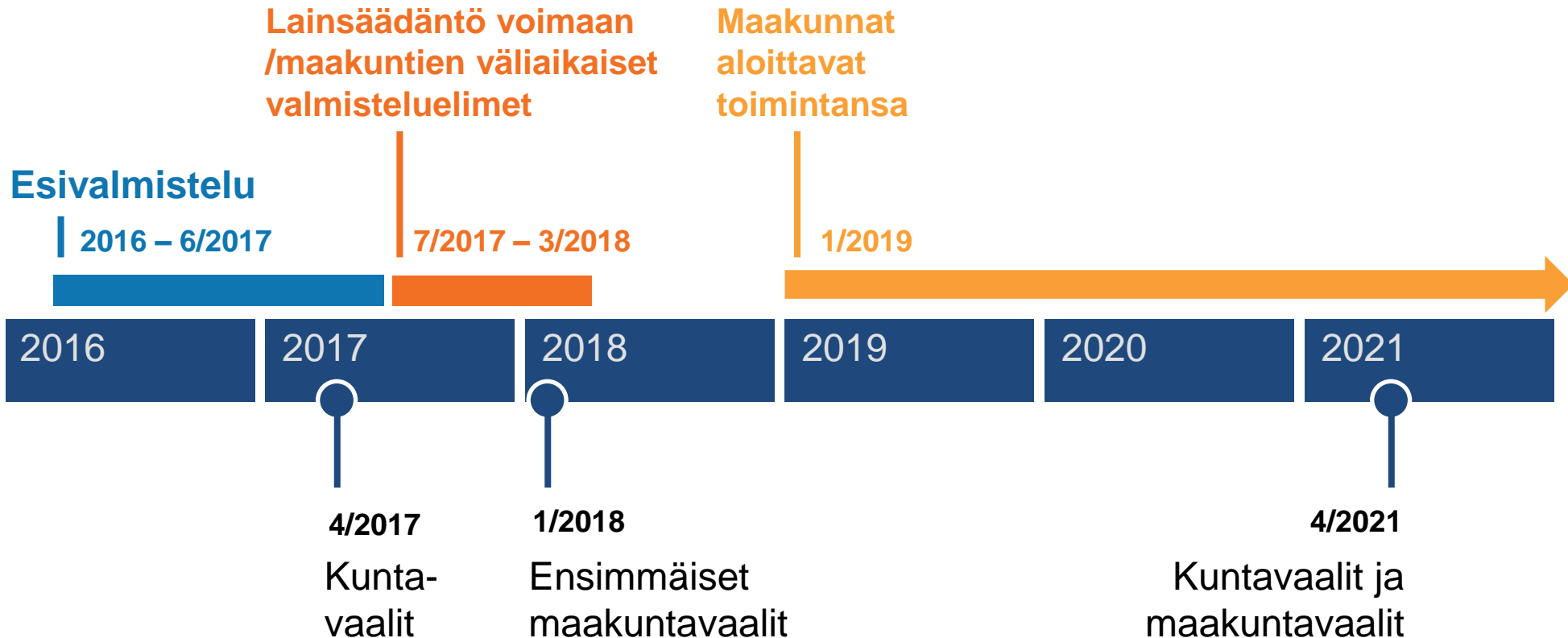

Mitä tarkoittaa yhteensovittaminen

- Kulttuuri koskee useita alueellisia toimijoita, kuten esimerkiksi kuntia, kyliä, oppilaitoksia, kulttuuria tuottavia laitoksia, kulttuuria tuottavia erilaisia ryhmiä, yrityksiä, yhdistyksiä sekä maakunnan asukkaita.
- Maakunnan on huolehdittava, että kulttuuria koskevat alueelliset suunnitelmat ja kehittämistoimet, kuten esimerkiksi kulttuurimatkailu ja aineeton arvonluonti, olisi sovitettu yhteen maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamisen kanssa.
- Näin kulttuurin näkyvyyttä ja rahoitusmahdollisuuksia voitaisiin parantaa ja kulttuuri tulisi kiinteäksi osaksi maakunnan toimintaa ja kehittämistä.

Maakuntauudistuksen aikataulu

Uudistuksen onnistumisen avaintekijät

- Sitoutuneisuus ja keskinäinen luottamus kaikkien toimijoiden välillä
- Yhteistyö asukkaiden, päättäjien ja henkilöstön välillä
- Omaehtoisuus ja oman maakunnan erityispiirteiden huomiointi
- Digitalisaatio, toimintatapojen uudistaminen ja hyvä johtaminen
- Rohkea ote tulevaisuuteen

Maakunta
voi olla
suuri tai pieni.
Ovathan
valtiotkin.

Tiekartta - julkistetaan 10.10.16 klo 10

- tarkoitettu erityisesti sote- ja maakuntauudistuksen valmistelijoille maakunnissa.
- kuvataan vaiheittain sote- ja maakuntauudistuksen alueellisen valmistelun etenemistä ja sen kansallista tukea vuoden 2019 alkuun saakka. Kunkin vaiheen osalta on jäsennetty sitä, mitä eri vaiheissa tulisi alueilla ottaa huomioon ja mitä toimenpiteitä eri vaiheissa tulisi alueilla tehdä.
- ei sisällä yksityiskohtaisia ohjeita tai lomakepohjia.
- maakunnista kootaan valmistelun edetessä hyviä esimerkkejä, joita voi soveltaa muiden maakuntien valmistelussa.
- on jatkuvasti päivittyvä asiakirja, jota täydennetään uudistuksen ja sitä koskevan lainsäädännön valmistelun edetessä. Kansallista tukea koskevia osioita täydennetään myös alueilta saatavan palautteen ja toiveiden pohjalta.

Palautetta tiekartasta, hyviä käytäntöjä maakunnista ja muita täydennysehdotuksia tiekarttaan voi lähettää julkistamisen yhteydessä annettavaan osoitteeseen

Huomioitavaa!

Lausunnoilla olevat lait ovat puitelakeja
=> niihin ei tulla säätämään yksityiskohtia

KIITOS!

Lisätietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on poliittinen valinta (THL): <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015111217152>
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote-uudistuksessa (Alueuudistus.fi):
<http://alueuudistus.fi/soteuudistus/hyvinvoinnin-edistaminen>
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus ja kannusteet (Alueuudistus.fi):
<http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-ea04-469c-aaee-555f0c410fa9>
- Kuntien hyvinvointikertomus (THL): <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016083023290>
- Alueellinen hyvinvointikertomus (THL):
<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/johtaminen/tyokaluja/hyvinvointikertomus/alueellinen-hyvinvointikertomus>

Lisätiedot

<http://alueuudistus.fi>

#sote #maakunta2019 #maakuntauudistus

